

Rola żłobka w procesie adaptacji dziecka

Opracowała: Małgorzata Przymuszała, dyrektor przedszkola niepublicznego

Sierpień i wrzesień to czas szczególny w każdym żłobku. Mimo że w większości tych placówek nabór jest ciągły, to właśnie w tych miesiącach wielu rodziców decyduje się na zapisanie dziecka do żłobka. Jak przygotować placówkę na przyjęcie dużej grupy nowych podopiecznych? Jakie są cele i zadania procesu adaptacji?

Dziecko jako istota społeczna

Z chwilą narodzin dziecko nawiązuje z matką pierwszy, szczególny kontakt, by w późniejszym czasie rozszerzyć krąg bliskich sobie osób o inne – ojca, rodzeństwo, dalszych krewnych, w końcu rówieśników. Ta wczesna relacja matka–dziecko definiuje następne zdrowe kontakty interpersonalne. Nie ulega wątpliwości, że od jakości tej pierwotnej komunikacji zależy charakter życia społecznego dziecka, a potem dorosłego człowieka. Rolą matki, a następnie całego środowiska rodzinnego jest zaakceptowanie faktu, że dziecko stanowi autonomiczną jednostkę, na pierwszym etapie życia mało zaradną i niesamodzielną. Zdrowe przywiązanie dziecka do matki polega na tym, że rodzic podąża za dzieckiem, daje mu zielone światło, kieruje ku rozwojowi emocjonalnemu i społecznemu.

Po ukończeniu szóstego miesiąca życia wytwarza się u dziecka zdolność zauważania rówieśników. Początkowo jest to relacja bardzo instrumentalna, dopiero w wieku trzech lat maluch odkrywa, że są to towarzysze zabawy. Nastawienie dziecka zmienia się, ukierunkowując się na współpracę w grupie i korelację.

Środowisko rodzinne ze swojej definicji powinno być bezpieczne, a dorastające w nim dziecko powinno czuć się kochane i obdarzone troską. W momencie rozpoczęcia działania w środowisku instytucjonalnym, czyli takim, jakim jest żłobek, często pojawiają się jednak problemy.

Adaptacja – a co to jest?

Nie ma jednoznacznej definicji adaptacji dziecka do żłobka. W *Słowniku pedagogicznym* W. Okonia (PWN, Warszawa 1987) pojęcie adaptacji rozumiane jest jako przystosowanie, proces lub wynik procesu uzyskiwania równowagi między potrzebami jednostki a warunkami otoczenia społecznego. Z pewnością nie jest to zdarzenie jednostkowe, krótkotrwałe, lecz proces polegający na przejściu ze środowiska rodzinnego do zinstytucjonalizowanego. Zarówno rodzice, jak i personel żłobka są za jego przebieg w pełni odpowiedzialni, ponieważ według teorii psychologicznych proces ten ma szczególne znaczenie dla przyszłych doświadczeń społecznych dziecka.

Adaptacja wstępna do żłobka, w którą powinien zostać zaangażowany cały personel –nauczyciele, dyrektor, a także rodzice, jest zatem bardzo istotna.

Proces przystosowania dziecka do żłobka powinien być dobrze zorganizowany i skierowany do odpowiedniej grupy wiekowej. U ośmiomiesięcznego dziecka, u którego występuje jeszcze lęk separacyjny, będzie on wyglądał zupełnie inaczej niż u malucha dwuletniego, przechodzącego, być może, bunt rozwojowy. Dlatego też istotne jest, by przygotować adaptację na miarę możliwości każdego dziecka. Podejście indywidualne jest tu najkorzystniejsze, dzięki niemu możemy bowiem osiągnąć wymierne efekty.

Aby tego dokonać, warto zdać sobie sprawę, że dla powodzenia procesu adaptacji dziecko powinno zaakceptować nowe warunki, odnaleźć się w nowej roli. Jest to jednak możliwe wtedy, gdy zostaną zaspokojone jego podstawowe potrzeby, w tym najważniejsza potrzeba bezpieczeństwa.

Negatywne aspekty, które wpływają na adaptację dziecka

Aby skonstruować plan przystosowania się dziecka do placówki, należy mieć świadomość, z jakimi problemami możemy mieć do czynienia:

- Słaby, nie do końca ukształtowany układ nerwowy dziecka. Duża grupa dzieci, obcy dorośli, nieznane zabawki – wszystkie te czynniki mogą skutkować niemożnością poradzenia sobie przez dziecko z dużą liczbą bodźców.
- Trudności w komunikowaniu – ciągły rozwój mowy i procesów poznawczych spotyka się z ewentualnymi trudnościami w porozumiewaniu się, zarówno w relacji z innymi dziećmi, jak i wychowawcami.
- Lęk przed rozstaniem z rodzicami, przed pozostaniem samemu w nowym otoczeniu z nowymi, nieznanymi jeszcze osobami – problemy wynikające z braku orientacji w czasie i przestrzeni. Dziecko myśli, że mama opuszcza je na zawsze, mimo zapewnienia „niedługo przyjadę”, które szkrab odczytuje tylko jako informację, że mama odchodzi.

*Zmiana porządku w życiu dziecka – konieczność przestawienia się na stały, powtarzalny rytm dnia w żłobku i podporządkowania się codziennym rytuałom żłobkowym, takimi jak mycie rąk, wspólne śniadanie w kole na dywanie, zabawy z dziećmi, związana jednocześnie z koniecznością wyrażenia zgody na współpracę i współdzielenie.

Charakterystyka procesu adaptacyjnego

Proces adaptacyjny u dziecka może trwać nawet trzy miesiące. Jest to czas bardzo stresujący zarówno dla dziecka, jak i rodziców. W przypadku malucha stres może objawiać się na różne sposoby: krzykiem, płaczem, niegrzecznym zachowaniem w domu, apatią, a także zaburzeniami fizjologicznymi: bezsennością, zwiększonym apetytem, bólem brzucha. Chwila rozstania z mamą i kilka minut po jej odejściu to dla dziecka najtrudniejszy moment. Maluch przyczepiony do szyi, płaczący bądź krzyczący i wpadający w histerię – z takimi obrazami możemy się spotkać w początkowym okresie adaptacji. Zdarzają się dzieci, które nie mają oporów przed zostaniem z nowymi ciociami, jednak jest ich zdecydowanie mniej.

Oczywiście istnieją czynniki, które ułatwią dziecku pozytywne przejście przez okres adaptacji w żłobku. Do najważniejszych należy naturalna chęć nawiązania kontaktów z innymi dziećmi, w tym także chęć poznania nowych zabaw, współpraca z rodzicami dziecka i ich pozytywne nastawienie, a także przygotowanie samego dziecka do wyjścia z domu i zmiany obecnych warunków.

*Relacja dziecko–dziecko

Mimo że początkowo ta relacja ma charakter bardzo instrumentalny, wraz z rozwojem poznawczym rozwija się również umiejętność dostrzeżenia rówieśnika i zabawy z nim. To właśnie wspólna zabawa daje możliwość doświadczania i uczenia się. Dobry żłobek powinien zaspokoić te potrzeby poprzez działania prowokujące do samodzielności, wyzwalanie pozytywnych zachowań dzieci w większej grupie czy rozwijanie zainteresowań dziecka.

*Relacja personel żłobka–dziecko

Jest oczywiste, że personel żłobka powinien składać się z osób kompetentnych, przeszkolonych, które znają zarówno etapy rozwoju fizycznego, jak i psychicznego dziecka. Tylko osoby o wysokim poziomie empatii są w stanie zrozumieć dziecko wkraczające w nowy rozdział swojego życia. Mimo że najlepszy żłobek nie zastąpi rodzicielskiej miłości, okazanie czułości, przytulenie, pokazanie dziecku pozytywnych stron zabawy z rówieśnikami oraz rozmowa czy zapewnienie, że rodzice z pewnością przyjadą, mogą zdziałać cuda.

Zadaniem opiekunek w żłobku, a także samego dyrektora jest stworzenie optymalnych warunków, zbliżonych do domowych, w których dziecko będzie się czuło dobrze. Z jednej strony wnętrze żłobka, jego wyposażenie, pomoce dydaktyczne czy nawet dekoracja ścienna mogą mieć na dziecko pozytywny wpływ; z drugiej zaś ciepła, przyjazna atmosfera, zyciwy stosunek personelu potęgują ten obraz bezpiecznej placówki.

Wykwalifikowany personel potrafi w okresie adaptacji tak pokierować zajęciami, by przede wszystkim zachęcać, a nie zmuszać do zabawy. To do dziecka należy ten pierwszy krok, to ono zdecyduje, kiedy obdarzy opiekunów zaufaniem, oni muszą cierpliwie czekać i kontynuować swoją pracę, licząc na

**Aby czytać dalej, potrzebujesz pełnego dostępu.
Przeglądaj wszystkie materiały w ramach abonamentu lub prenumeraty.**

Korzyści:

- nielimitowany dostęp do treści,
- aktualizacje materiałów w niezbędnikach, nawet do 2 razy w tygodniu,
- e-czasopisma w nowej, wygodnej formie,
- dodatkowe materiały i wzory dokumentów do pobrania,
- dostęp do porad cenionych ekspertów i praktyków,
- zniżki na kolejne produkty, szkolenia i webinary

i znacznie więcej...

**Zamów na: www.oficynamm.pl
lub skontaktuj się z nami: 800 702 902, bok@oficynamm.pl**